

M Kontio, T Karppinen, H Nohynek ym.

19.9.2023

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
kirjaamo@varha.fi

Viite: lausuntopyyntöne 15.9.2023, VARHA/19877/06.00.00/2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto rokotuksien tarpeesta ja kansallisen rokotusohjelman rokotteiden käyttämisestä Meyer Turku Oy:n telakan pneumokokkiepidemiassa

Varsinais-Suomen hyvinvointialue (jäljempänä lyhyesti Varha tai hyvinvointialue) on pyytänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (jäljempänä lyhyesti THL tai laitos) lausuntoa liittyen Meyer Turku Oy:n telakan (jäljempänä lyhyesti telakka) pneumokokkitapauksiin. Hyvinvointialue pyytää tarkemmin laitoksen asiantuntija-arviota siitä, onko tässä vaiheessa syytä ryhtyä torjumaan epidemiaa rokotuksin. Mikäli epidemiaa on syytä torjua rokotuksin, hyvinvointialue pyytää laitosta arvioimaan, onko hyvinvointialueen mahdollista saada rokotteita kansallisen rokotusohjelman kautta. Hyvinvointialue taustoittaa laajassa lausuntopyynnössään epidemiatilannetta ja esittää omana arvionaan, että rokotuksia tarvittaisiin epidemian pysäyttämiseksi ja että korkeimmassa riskiryhmässä olevien rokottamiseen olisi syytä käyttää kansallisen rokotusohjelman rokotteita.

Tausta ja tilannekuva

Meyerin Turun telakka-alueella työskentelevillä henkilöillä on todettu elo-syyskuun 2023 aikana kymmenen (tilanne 18.9. klo 14 mennessä) vakavaa, sairaalahoitoa vaatinutta pneumokokki-infektioita. Metall- ja telakkatyöhön on aiemmin tunnistettu lisääntynyt riski vakaville pneumokokki-infektioille. Veriviljelypositiiviset infektiot ovat olleet *Streptococcus pneumoniae* – bakteerin serotyypin 4 aiheuttamia, joka on liitetty jo aiemmin Euroopassa telakoilla esiintyneisiin epidemioihin (Pohjois-Irlanti 2015, Suomi ja Norja 2019, Ranska 2020) ja jonka taudinaiheuttamiskyky on korkea. Suurin osa sairastuneista on työskennellyt varusteluvaiheen laivassa viimeistelytyöissä. Turun Meyerin telakka-alueella todettiin edellisen kerran epidemia vuonna 2019. Kyseisen epidemian kulku on kuvattu tieteellisessä julkaisussa (Linkki: Outbreak of invasive pneumococcal disease among shipyard workers, Turku, Finland, May to November 2019, Euro Surveill. 2019 Dec 5; 24(49).).

Varhassa hoidetuilla vakavilla pneumokokkitapauksilla ei ole ennen 19.8.2023 todettu yhteyksiä telakkaan. Nykyisen epidemian voidaan olettaa olevan varhaisemmassa vaiheessa kuin mitä aiempi Turun telakan epidemia oli syyskuussa 2019. Myös tapausmäärä on tämänhetkessä epidemiassa toistaiseksi noin puolet pienempi kuin syyskuussa 2019. THL katsoo, että vakavia pneumokokki-infektioita on odotettavissa lisää niin kauan kuin työskentelyolosuhteet rakennettavalla laivalla pysyvät ennallaan, eli pneumokokille alttiit rokottamattomat työntekijät altistuvat metallihuuruille ja työskentelevät lähellä toisiaan huonosti ilmastoiduissa olosuhteissa.

Meyer Turun telakka on vuoden 2019 jälkeen antanut oman suosituksensa muille telakka-alueella työskenteleville yrityksille (jäljempänä alihankkijat) huolehtia pneumokokkirokotuksien

suosittelemisesta telakka-alueella työskenteleville. Voimassa olevan paikallisen Meyer Turun rokotussuosituksen lisäksi Meyer Turku Oy on ohjeistanut alihankkijoita hygieniatoimien tehostamiseksi. Meyer Turku tai muut telakalla toimivat yritykset eivät kuitenkaan THL:n tietojen mukaan ole tarjonneet työntekijöilleen pneumokokeilta suojaavia rokotuksia edellisen epidemian jälkeen.

Arvio rokotusten tarpeesta

THL yhtyy Varsinais-Suomen hyvinvointialueen arvioon siitä, että nyt käynnissä olevaa epidemiaa ei ole mahdollista pysäyttää ilman rokotuksia. Myös vuonna 2019 epidemian lopettaminen edellytti laajaa telakalla työskentelevien rokottamista. Nyt käynnissä olevan epidemian pysäyttämiseksi ja jarruttamiseksi on jo ryhdytty muihin toimiin (mm. hygieniatoimet), jotka eivät kuitenkaan ole yksin olleet riittäviä epidemian pysäyttämiseksi.

On huomattava, että tarve suojata telakalla työskenteleviä pneumokokkitautilta rokotuksin ei lopu nyt käynnissä olevan epidemian pysäyttämiseen. Tieteellisen näytön perusteella tiedetään, että hitsaustyöhön, jossa hengitysilmaan vapautuu erilaisia metallihuuruja, liittyy suurentunut pneumokokin aiheuttaman keuhkokuumeen sekä invasiivisen pneumokokkitaudin riski. Kun rokottamattomat henkilöt työskentelevät lähekkäin tiloissa, joissa on metallihuuruja sekä vielä mahdollisesti huono ilmanvaihto, vakavan pneumokokkitaudin riski on jatkuvasti läsnä. Nykyisestä ja edellisestä epidemiasta (sekä ulkomaisista telakkaepidemioista) voidaan havaita, että riski vakavalle pneumokokkitaudille näissä olosuhteissa ei rajaudu vain varsinaista hitsaustyötä tekeviin. Mikäli suojattomille työntekijöille ei epidemioiden ulkopuolella tarjota rokotussuojaa, vaarana on vakavien epidemioiden toistuminen. Rokottamisen lisäksi on tärkeää huolehtia myös muista suojaavista toimenpiteistä, joilla vähennetään työntekijöiden altistumista hitsaushuuruille ja metallipölylle sekä viruksille ja bakteereille.

Rokotusohjelmakototteiden käyttäminen

Edellä kuvatusti vakavan pneumokokkitaudin vaara liittyy telakalla tehtävään työhön ja työoloihin. Lähtökohtaisesti työhön liittyvien vaarojen vuoksi annettavat kansallisen rokotusohjelmaan kuulumattomat rokotukset kuuluvat työnantajan järjestämään työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaiseen työterveyshuoltoon. Työnantaja arvioi työhön liittyvät riskit ja tarjoaa kustannuksellaan niiden torjumiseksi tarvittavat rokotteet.

Tällä hetkellä telakalla on kuitenkin meneillään akuutti epidemia, joka edellyttää välittömiä torjuntatoimia. Tartuntatautilain 6 §:n mukaan tartuntatautien torjunnasta vastaavien viranomaisten on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan. Tässä tapauksessa epidemian torjuminen edellyttää edellä kuvatusti käytännössä rokotteiden tarjoamista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen rokotuksista (149/2017) 5 §:n mukaan kansallisen rokotusohjelman rokotteita voidaan tarvittaessa käyttää eri väestöryhmien rokotuksiin tilanteissa, joissa rokotuksilla ehkäistävä tauti uhkaa aiheuttaa tartuntatautiepidemian. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee tällöin käytettävät rokotteet ja rokotusaiheet.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on lausuntopyynnössään arvioinut, että olisi epätodennäköistä, että telakka-alueella työskentelevät sadat yritykset pystyisivät työterveyshuoltojensa kautta reagoimaan akuuttiin epidemiatilanteeseen riittävällä nopeudella. Hyvinvointialue katsoo siten,

että kansallisen rokotusohjelman rokotteiden käyttäminen on tilanteessa tarpeen korkeimmassa riskissä olevien työntekijöiden rokottamiseksi. Hieman pienemmässä riskissä olevat työntekijät pystyttäisiin hyvinvointialueen arvion mukaan todennäköisesti rokottamaan työterveyshuoltojen kautta. Hyvinvointialue on lausuntopyyntöä jälkeen yhdessä Meyer Turku Oy:n työterveyshuollon kanssa laatinut arvion siitä missä työtehtävissä riski vakavalle pneumokokkitaudille on suurin. Korkeimmassa riskissä olevaan ryhmään kuuluisi noin 3 000 telakalla työskentelevää henkilöä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhtyy hyvinvointialueen arvioon siitä, että kansallisen rokotusohjelman PCV-13-rokotteiden käyttäminen on tilanteessa tarpeen suurimmassa riskissä olevien työntekijöiden kiireelliseksi suojaamiseksi ja epidemian leviämisen pysäyttämiseksi. Myös vuoden 2019 epidemian pysäyttämiseen käytettiin kansallisen rokotusohjelman rokotteita. Laitos yhtyy myös hyvinvointialueen näkemukseen rokotettavista ryhmistä, jotka kattavat laiturilaivan työntekijät. Tartuntatautilain 50.2 § mukaisesti laitos jakelee rokotteet hyvinvointialueelle, joka vastaa rokotusten järjestämisestä. Rokotteen ottaminen on rokotettavalle vapaaehtoista.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Otto Helve

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

Markku Petteri Tervahauta

9f50c63b-d857-4b72-8343-d77fd16d7099 - 2023-09-19 15:11:19 UTC +03:00
BankID / MobileID - 23d935f1-5d04-4a88-ade4-bb5fea5e099f - FI

OTTO MATIAS HELVE

22d69379-6d92-4a92-a2e4-ec6270e4d762 - 2023-09-19 15:50:25 UTC +03:00
BankID / MobileID - f3f7cf4-0826-4f77-b7b4-d8d3391255b9 - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende